

Mødet den 9. Juli 1908.

Fraværende: Filtenborg, Mikael Johansen, Nørgaard, S. Petersen, Sabroe og Simonsen.

1. (J. Nr. 19⁸—1908). Skrivelse fra Indenrigsministeriet om Anvisning af 14575 Kr. 37 Øre som 1. Rate af Statskassens Tilskud til Kommunen for Regnskabsaaret 1908—09 i Henhold til Lov Nr. 85 af 15. Maj 1903.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 174—1908). Indstilling fra Kirkegaardsbestyrelsen om Udvidelse af **Kapellet paa Nordre Kirkegaard.**

Formanden meddelte, at Kirkegaardsbestyrelsen, efter at Spørgsmaalet om en Udvidelse af Kapellet paa Nordre Kirkegaard var behandlet i Byraadet den 26. Marts, i Henhold til de i Raadet faldne Udtalelser havde undersøgt, hvorvidt Set. Johannes Kirke kunde benyttes til Begravelser, og hvorvidt der var Grund til en saa stor Udvidelse af Kapellet som først foreslaaet. Ved Henvendelse til Stiftsøvrigheden havde man opnaaet dennes Samtykke til at benytte Kirken, imod at der ydedes Kirken et Vederlag af 300 Kr. aarlig for Opvarmning, at Vejen Øst for Kirken fuldførtes, at der opførtes et Lighus paa Kirkegaarden lige overfor Kirken, at Forretningerne som Kirkebetjent altid udførtes af Kirkebetjenten

ved Sct. Johannes Kirke, at der ydedes et Vederlag paa 200 Kr. aarlig for forøget Rengøring, at der etableredes Telefonforbindelse mellem Begravelseskontoret, Sognepræsten og Alterdeggen, og at der fastsattes en Takst for Klokkeringning. Det sidste Vilkaar var nærmest indsat, fordi man var bange for, at Klokkeringningen vel meget skulde forstyrre Undervisningen i Skolen i Finsensgade. Kirkegaardsbestyrelsen mente ikke at kunne tilraade Byraadet at indgaa paa disse Vilkaar, særlig da Vej-anlægget og Lighuset vilde koste en Del, og ansaa det derfor for bedst at forlade Tanken om at benytte Kirken ved Begravelser. Dertil kom, at Provstesynet, uagtet det var bekendt med Tanken om at benytte Kirken, ved et Syn, der blev foretaget den 23. Juni, fastholdt sit Forlangende om Kapellets Udvidelse, og dette Forlangende var tiltraadt af de samlede Menighedsraad. Kirkegaardsbestyrelsen maatte efter dette fastholde sit oprindelige Forslag om Kapellets Udvidelse. Ved Sagens Behandling i Mødet den 26. Marts var der fremsat Ønske om endnu et Kapel til Brug ved mindre Begravelser. Til denne Tanke havde Menighedsraadene ogsaa sluttet sig, og det kunde jo ikke nægtes, at de nuværende Forhold, ved hvilke de forskellige Sogne ofte kom i Vejen for hinanden, var ret uheldige. Kirkegaardsbestyrelsen skulde derfor endvidere foreslaa, at der opførtes et mindre Kapel paa den ny Del af Nordre Kirkegaard med en Bekostning paa ca. 7500 Kr. Hele Udgiften vilde derefter blive om ved 25000 Kr., som antagelig kunde tages af Laan. Kirkegaardsbestyrelsen ansaa det for meget uheldigt at gaa Vinteren i Møde under de nuværende Forhold og skulde derfor udbede sig Bemyndigelse til at paa-

begynde Arbejdet, uden at dette blev udbudt ved Licitation.

J u l. A n d e r s e n anbefalede Indstillingen og mente, det maatte staa klart for alle, at en Forandring af Forholdene var paatrængende nødvendig. Alene det, at der paa en enkelt Vinterdag skulde foretages 13—14 Begravelser fra ét Kapel, var et saa vigtigt Argument, at alle maatte bøje sig derfor. Tanken om at benytte Sct. Johanneskirken syntes ret bestikkende, men ved nærmere Overvejelse var dens Realisation dog næppe heldig, idet den hyppige Klokkeringning vilde være til Gene for den nærliggende Skole. Dertil kom, at Kirken nu engang var indrettet til Kirke og ikke til Kapel, og de Forhold, der kunde fremkaldes ved at hensætte delvis opløste Lig i ret utætte Kister i en Kirke, kunde blive i højeste Grad uappetitlige. Endelig maatte det erindres, at Transporten af Ligene vilde blive betydeligt dyrere end nu, enten den saa skulde afholdes af Familien eller af Kirkegaarden. En Forandring og Udvidelse af Kapellet var derfor nødvendig, ogsaa af Hensyn til Opvarmningsforholdene, da det nuværende Varmeapparat, som forøvrigt var blevet kasseret en Gang, næppe kunde gøre Tjeneste endnu en Vinter. — Bestyrelsen havde vedtaget, at den Jord, som var benyttet i mindst 20 Aar, skulde benyttes igen, ligesom den ogsaa agtede at tillade Lagbegravelse i Familiegravsteder, og den Nordre Kirkegaard vilde altsaa blive benyttet endnu i mange Aar. Derfor kunde Tanken om Kapellets Udvidelse ikke skubbes bort med Henvisning til, at Begravelserne paa Nordre Kirkegaard snart maatte holde op.

S a m u e l s e n kunde ikke se anden Udvej end at følge Indstillingen, men syntes dog, det var

uforholdsmæssig store Fordringer, der var stillet af Stiftsøvrigheden for Kirkens Benyttelse. Hvad Vejforbedringen kunde have med denne Sag at gøre, var ikke let at forstaa, men det var givet, at det med saadanne Vilkaar ikke kunde lade sig gøre at benytte Kirken. I denne Forbindelse ønskede han at spørge, om man snart kunde vente at høre noget angaaende den ny Kirkegaard paa Marselisborg Mark.

J u l. A n d e r s e n var paa det rene med, at der i disse dyre Tider var nogen Mulighed for, at den sydlige Kirkegaards Fuldførelse kunde blive forhalet et Aar eller to.

J a k o b J e n s e n troede ikke, den ny Kirkegaard kom de første 3 Aar. Der maatte følgelig foretages en Udvidelse af Kapellet paa Nordre Kirkegaard, saa Forholdene kunde blive taalelige. Han kunde derfor tiltræde Kirkegaardsbestyrelsens Forslag, men vilde dog fraraade, at Arbejdet blev bortgivet uden Licitation.

S a m u e l s e n mindede om, at det var 7 Aar siden, Kravet om en Kirkegaard mod Syd var blevet rejst, saa Beboerne paa Frederiksbjerg vilde næppe endnu i 3 Aar taalmodigt finde sig i, at denne Kirkegaards Anlæg blev udsat. Der kunde sikkert heller intet være i Vejen for at tage fat paa Anlægget, fordi Udstillingen maaske beredte nogle Vanskeligheder.

F o r m a n d e n kunde ikke tænke sig, at Pengeforholdene skulde spille nogen Rolle med Hensyn til den ny Kirkegaards Anlæg. Byraadet havde ved forskellige Beslutninger bevirket, at Kirkegaardsbestyrelsen var kommet til at staa paa bar Bund, og dertil var kommet, at Anlægsgartneren var blevet syg. Det var altsaa ikke Bestyrelsen, som havde forhalet Sagen, og forhaabentlig

kuude man begynde paa Arbejdet førstkommande Foraar. Da det var en Ombygning, der skulde foretages, og da der var særlige Grunde til snarest at faa begyndt, blandt andet Varmeapparatets Skrøbelighed, maatte han vedblivende ønske Arbejdet bortgivet uden Licitation.

Vestesen maatte, i Anledning af at det flere Gange var blevet bemærket, at de af Stiftsøvrigheden stille Vilkaar var vel stramme, dog bemærke, at Vejanlægget var et af de Arbejder, der alligevel senere maatte gøres. Med Hensyn til Kirkegaarden mod Syd gad han gerne vide, om der nu virkelig var saa stort Krav paa denne blandt Befolkningen som for 7—8 Aar siden. Samfærdselsmidlerne var i alt Fald nu saaledes, at det var lettere at komme til Nordre Kirkegaard end til den projekterede Kirkegaard mod Syd, hvortil der ingen Sporvej fandtes. Han kunde ikke se nogen Grund til at bebrejde Bestyrelsen, at Kirkegaarden ikke var længere fremme, da Arealet ikke havde været disponibelt paa Grund af Forhandlingerne med Statsbanerne, og han skulde ikke være ked af det, om Kirkegaarden kom til at ligge et helt andet Sted.

Formanden syntes ikke, man skulde fravige den engang tagne Beslutning om den sydlige Kirkegaards Beliggenhed. Forøvrigt var det jo ved den stedfundne Undersøgelse ikke lykkedes at finde nogen anden Plads.

Jul. Andersen tvivlede om, at Kravet om den sydlige Kirkegaard var synderlig stærkt. Afstandene til den nordre Kirkegaard var i alt Fald smaa i Sammenligning med de Afstande, Beboerne i Storbyerne havde til Kirkegaardene. Udstillingen vilde maaske ikke være en Hindring for den sydlige Kirkegaards Anlæg, men det

vilde dog ogsaa være rart at have noget at arbejde paa efter Udstillingen. Med Hensyn til Penge-spørgsmaalet havde han kun udtalt, at de dyre Penge muligvis noget kunde forhale Sagen, for han vilde ikke gerne være med til at lade Byen bære et Rentetab paa omved 6000 Kr., naar det kunde undgaas.

S a m u e l s e n fandt vedblivende Stiftsøvrighedens Fordringer stramme og haabede, at der i Løbet af det første Aar blev begyndt paa den ny Kirkegaard. Naar de Herrer Vestesen og Jul. Andersen ikke troede, at der blandt Beboerne paa Frederiksbjerg var stærkt Krav om at faa Kirkegaarden, vilde han ønske, at de Herrer havde faaet Indbydelse til at overvære de Borgermøder, Beboerne havde holdt om denne Sag.

M a g n u s N i e l s e n gjorde gældende, at Formandens Løfte om at faa begyndt paa den sydlige Kirkegaard til Foraaret maatte staa for Formandens egen Regning. Anlægget vilde sandsynligvis nok trække længere ud, da hele Planen var blevet kuldkastet af Jernbaneanlægget, og da der var forskellige vanskelige Forhold til Stede. Han maatte bestemt hævde, at der absolut ingen Trang var til den sydlige Kirkegaard, selv om denue nok kunde siges at frembyde en Behagelighed for Beboerne. Skønt han som Haandværker ellers altid holdt paa Licitation, troede han dog nok, at det i dette Tilfælde kunde forsvares at lade Arbejdet med Kapellet Udvidelse udbyde til bestemte Haandværkere i Stedet for ved offentlig Licitation. Arbejdet var nemlig blevet forhalet saa længe, at det snarest maatte fremmes, og Arkitekten havde erklæret, at Tegningernes og Konditionernes Mangfoldiggørelse, hvis Arbejdet skulde udbydes ved offentlig Licitation, vilde medføre, at man ikke

kom i Gang før om en seks Ugers Tid, og saa vilde den bedste Tid af Sommeren være gaaet. Desuden kunde Kapellets Ombygning vanskelig udbydes og maatte altsaa holdes udenfor Licitationen.

Jakob Jensen hævdede, at hvis Befolkningen blot kunde blive enig om en hensigtsmæssig Ordning af Banegaardsforholdene, vilde Baneanlægene ikke komme til at genere Anlægget af den sydlige Kirkegaard. Med Hensyn til Licitationen maatte han bemærke, at Tegninger og Konditioner alligevel maatte mangfoldiggøres, selv om Arbejdet kun blev udbudt til en lille Kreds af Haandværkere. Desuden skulde man nødig have saadanne Forhold om igen som ved Raadhusets Ombygning, hvor det ene Arbejde efter det andet gled over til samme Firma uden Konkurrence. Raadhusets Ombygning var med Hensyn til Arbejdets Sendrægtighed lige ved at blive en Skandale. Han vilde henstille til Kirkegaardsbestyrelsen at lade Arkitekten forstaa, at kunde han ikke faa Arbejdet færdig inden den fastsatte Tid, maatte man se sig om efter en anden Arkitekt.

Indstillingen vedtoges, dog saaledes at Arbejderne vil være at udbyde ved Licitation.

3. (J. Nr. 186—1908). Efter Indstilling fra Budgetudvalget vedtoges det at afholde de som Følge af **Lærerlønningernes Forhøjelse** nødvendige Udgifter som Overskridelse paa Udgiftskonto VI og udrede dem af Kassebeholdningen.
4. (J. Nr. 3¹—1908). Det vedtoges at indsende den foreliggende Indstilling fra Havneudvalget angaaende Overskridelser i **Havnens Regnskab** for 1907—08 til Ministeriets Approbation.

5. (J. Nr. 218—1908). Meddelelse om at der ønskes indbetalt et Beløb af 6000 Kr. som Kapital for et Legat, der agtes oprettet under Navn af »**Told-assistent Jens Nielsen Malling og Hustrus Legat** for fattige og forladte i Aarhus«.

Til Efterretning.

6. (J. Nr. 25—1908). Indstilling fra Skoleudvalget angaaende Overlærerboligen ved den ny **Borger-skole** paa Marselisborg.

Jakob Jensen oplyste, at der forelaa tre Forslag, der alle gik ud paa at lægge Overlærerboligen lige for Midten af Skolen og i yderste Vestgrænse af den Karre, der var overladt til Skolen. Facaden var altsaa tænkt vendende mod den projekterede Gade fra Ingerslevs Boulevard mod Syd, og Bygningen indeholdt det Antal Værelser, Skolekommissionen havde ønsket. Udvalget kunde anbefale Plan I, hvorefter baade Overlærer og Skolebetjent fik de fleste Værelser i Stueetagen, de øvrige Værelser i Tagetagen. Plan III svarede bedst til Skolebygningens Arkitektur og afgav Lejlighed for Skolebetjenten i Stueetagen, for Overlæreren paa 1. Sal og det meste af Tagetagen, men efter denne Plan syntes Facaden vel kort i Forhold til Bygningens Højde. Plan II skulde han ikke nærmere omtale, da den syntes lidt husmandsagtig. Plan I vilde koste 20000 Kr., Plan II 19,540 Kr. og Plan III 21000 Kr.

Müller kunde slutte sig til Hr. Jakob Jensens Anbefaling af Plan I, men maatte dog gøre opmærksom paa, at den ene Lejlighed efter denne Plan om Vinteren kun vilde faa Sol fra Nordvest, hvorimod begge Lejligheder efter Plan III vilde faa Sydsol.

Jakob Jensen mente, at alle Værelserne vilde faa Sol, da Bygningen kom til at ligge i

Syd og Nord, og da Afstanden fra Skolebygningens Midte til Overlærerboligen blev 70 Alen.

Müller hævdede, at der ikke kunde komme sydlig Sol paa den ene Lejlighed om Vinteren, da Skolebygningen var 40 Alen høj, og Afstanden mellem Skolen og Overlærerboligen kun var 70 Alen. Vinkelen vilde altsaa blive 28° , og Solen stod paa Aarets korteste Dag kun 11° over Horisonten.

Plan I vedtoges.

7. (J. Nr. 219—1908). Skrivelse fra Aarhus Stiftamt om Erklæring angaaende en Forespørgsel fra »den jydsk Handelshøjskole« om, paa hvilken Maade et skænket Beløb paa 10000 Kr. skal inddrages under **Hans Broges Jubilæumslegat**.

Det vedtoges at svare, at Byraadet anser det for selvfølgeligt, at det omhandlede Beløb ligefrem inddrages under Legatkapitalen.

8. (J. Nr. 207—1908). Fra Kæmneren forelaa følgende Indstilling om **uerholdelige Skatter og Afgifter**:

»Hoslagt tillader jeg mig at fremsende 5 Indstillinger om uerholdelige Skatter og Afgifter, nemlig:

1. Kommuneskat og Kirkebibrag for Aaret 19⁰⁷/₀₈ og for 19⁰⁶/₀₇, 19⁰⁵/₀₆, 19⁰⁴/₀₅, 19⁰³/₀₄ og 1901.

En statistisk Fremstilling for 19⁰⁷/₀₈ lydende paa ialt 69951 Kr. 25 Øre vedlægges.

Med Hensyn til, at man har maattet føre til Afgang Skat 1740 Kr. for Generalagent Prip, der er flyttet til Viby Sogn, cfr. Listen Side 53, har jeg forhørt mig om Grunden til, at Ligningskommissionen ikke har sat Hr. Prip i Erhvervsskat, da han dog har Kontor og driver Forretning her i Byen

(Clemenstorv 10). Skattekontoret har da oplyst, at den Forretning, Hr. Prip forestaar, ikke er hans egen, men tilhører A/S. »Danmark« i København, og at han kun er Bestyrer af den og altsaa ikke kan ansættes til Erhvervsskat efter Loven.

2. Kommuneskat (Formue- og Lejlighedsskat) for 19^{07/08} hos Landliggere til Beløb 24,963 Kr. 81 Øre.

Det bemærkes her, at Ligningskommissionen ikke sætter Landliggere i Erhvervsskat, saaledes som Tilfældet var i de foregaaende Aar. Grunden hertil er, at Overskatteraadet for Aarhus Amtsraadskreds ved Kendelse af 31. Januar 1907 angaaende en Landligger fastslog, at denne ikke i nogen Del af Skatteaaret kunde siges at være »fratrykt« Aarhus Købstad og derfor ikke kunde paalignes Erhvervsskat til Købstaden.

For den ommeldte Landligger blev det derimod ved Indenrigsministeriets Resolution af 30. Decbr. 1907 bestemt, at han for den Tid, han boede paa Landet, var skattepligtig saavel til Købstaden som til Landkommunen som Opholdskommune, og at Købstaden skulde have $\frac{1}{3}$ Del, Landkommunen $\frac{2}{3}$ af det ham vedkommende Sted paalignede Skattebidrag.

3. Bidrag for Tjærebetonfortov ud for 4 Ejendomme til Beløb ialt 119 Kr. 30 Øre.
4. Bidrag for Vandledning i Marstrandsgade til Beløb 29 Kr. 29 Øre.
5. Vandafgift gennem Maaler til Aarhus Aktiedamp- Save- og Høvleværk ved Niels Ebbesensvej for 4 Kvartaler i 1902 og 1903,

til Beløb 72 Kr. 80 Øre, der efter Stadsingeniørens Erklæring bør føres til Afgang.

De for Regnskabsaaret $\frac{1}{4}$ 1907 til $\frac{31}{3}$ 1908 uerholdelige Skattebeløb 69951 Kr. 25 Øre hidrøre fra, at

614 Skatteydere ere fraflyttede Kommunen før 1. April 1907.....	25325	Kr. 06 Øre.
656 Skatteydere ere fraflyttede Kommunen i Aarets Løb efter at have betalt delvis Skat.....	23354	» 57 »
111 ere døde i Aarets Løb .	6053	» 72 »
74 ere indkaldte som Soldat	2174	» 16 »
8 ere fallit....	197	» 13 »
347 have Fogdens Attest om intet at eje ...	10066	» 36 »
81 nyde Fattigunderstøttelse	977	» 39 »
37 nyde Alderdomsunderstøttelse	638	» 60 »
24 bortfalder af anden Grund (navnlig fordi de og deres Familier have haft Bopæl i nogen Tid paa 2 Steder, hvorfor Skatten hertil Kommunen delvis bortfalder	1164	» 26 »
1952 Skatteydere	69951	Kr. 25 Øre.

Efter Erklæring fra Udvalget for Restancelister vedtoges det at føre de nævnte Skatter og Afgifter til Afdrag i Kommunens Regnskab som uerholdelige.

9. Forslag fra Brolægningssudvalget om, at Vejen langs Marselisborg Have til Brug for de paatænkte Mønstervillaer foreløbig udlægges med kun 10 Alens Bredde og i det hele i Overensstemmelse med det foreliggende af vedkommende Arkitekt udarbejdede Udkast.

Vestesen erindrede om, at man oprindelig havde tænkt sig Vejen udlagt i 30 Alens Bredde og deraf 5 Alen paa hver Side til Fortove. Nu havde Arkitekten imidlertid ræsoneret saaledes, at da denne Vej var saaledes beliggende, at den næppe kunde blive nogen betydelig Færdselsaare, vilde det ikke være nødvendigt straks at udføre Vejen i saa stor Bredde, og han anbefalede derfor, at selve Vejen først blev anlagt i en Bredde af kun 10 Alen, og at de resterende 11 Alen, da det ene Fortov bortfaldt og det andet kun udlagdes med 4 Alen, udlagdes som Plæne mellem Vejen og Villaerne. Derved vilde Afgravningerne bortfalde. Sagen havde været drøftet i Udvalget, som mente, det vilde være praktisk at ændre lidt i Planen, saaledes, at Plænerne kom til at gaa lige op mod Villaernes Stakitter. Arkitekten mente, at Vejen efter Forslaget vilde blive smukkere end efter den oprindelige Plan, og Udvalget havde intet at erindre mod Forslaget, da Bekostningen vilde blive mindre, kun maatte det selvfølgelig anmode om at faa tinglæst Deklaration paa, at Villaejerne maatte bære de Følger, der maatte flyde af en senere Fuldførelse af Vejen.

Jakob Jensen fandt Planen tiltalende og kunde godt gaa med, naar der blev taget saadanne Forbehold, at Kommunen intet risikerede med Hensyn til en mulig fremtidig Udvidelse.

Forslaget vedtoges, saaledes at der vil være at paalægge Villagrundene Servitut, hvorefter Vejen altid skal kunne udlægges med indtil 30 Alens Bredde og Udgifterne ved Hegnets eventuelle Sænkning bæres af Villaejerne.

